

Rettspolitisk forening
Pb. 6907 St. Olavs plass
0130 Oslo

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

MOTTATT

18 MAR 2008

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Einar Gerhardsens plass 3
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

15.mars 2008

Høringsuttalelse fra Rettspolitisk forening - Forslag til endringer i arbeidsmiljølovens bestemmelse om arbeidstid for arbeidstakere med særlig uavhengig stilling.

Formål

Hensikten med endringsforslagene er å redusere bruken av unntaksreglene fra arbeidsmiljølovens regler om arbeidstid og overtid. Rettspolitisk forening (RPF) stiller seg positive til dette utgangspunkt.

Presisering av begrepet "særlig uavhengig stilling"

Departementet påpeker at andelen arbeidstakere som er definert som arbeidstakere med særlig uavhengig stilling er høyere enn lovgivers intensjon med bestemmelsen. I den forbindelse viser departementet til at dette kan skyldes at begrepet "særlig uavhengig stilling" er vanskelig å definere og at dette kan tolkes ulikt. Rettspolitisk forening er enig i dette synspunkt.

I arbeidsforhold hvor det er tvilsomt om arbeidstakeren omfattes av unntaket, er dagens lovbestemmelse vanskelig tilgjengelig både for arbeidsgiver og arbeidstaker. Departementet antar imidlertid at det ikke er hensiktsmessig å forsøke å ytterligere liste opp kjennetegn ved begrepet.

Dette er Rettspolitisk forening uenig i. Lovteksten definerer ikke hva som menes med "særlig uavhengig stilling" og praktiseringen av bestemmelsen viser at partene ikke har tilstrekkelig kunnskap om hva som omfattes av begrepet. De nærmere vilkår for anvendelse av unntaksregelen fremgår klart av praksis og lovens forarbeider. Likevel er det et faktum at arbeidsgivere anvender unntaksbestemmelsen i strid med lovens intensjon. Rettspolitisk forening mener at det av denne grunn er helt nødvendig å definere begrepet ytterligere i lovteksten. Vi viser i den sammenheng til at begge sider i avtaleforholdet i alminnelighet vil ha lite juridisk kompetanse, og dermed vanskelig vil kunne vurdere om lovens vilkår er oppfylt i vært enkelt tilfelle. I tillegg til arbeidstager i liten grad har reell mulighet til å få rettslig prøvet om vilkårene for en slik avtaleklausul foreligger. Ved fastleggelsen av den

nærmere ordlyden i klargjøringen av bestemmelsene, er det naturlig å bruke presiseringene slik de fremgår av Ot.prp.nr. 49 (2004-2005) og Innst. O. nr. 18 (2005-2006).

Ufravikelighet

Departementet foreslår at man lar arbeidstidsbestemmelsene i utgangspunktet gjelde også for særlig uavhengige stillinger, helt eller delvis, og at nødvendig fleksibilitet vil bli ivaretatt ved at partene ved individuell avtale kan gjøre de nødvendige avvik.

Rettspolitisk forening er ikke av den oppfatning at partene vil føre reelle forhandlinger om hvorvidt arbeidstaker skal unntas arbeidstidsbestemmelsene eller ikke. I praksis vil arbeidstakeren få presentert en arbeidskontrakt før tiltredelse av et arbeidsforhold, hvor arbeidsgiver på forhånd har definert stillingen som særlig uavhengig eller bestemt at vedkommende ikke har krav på overtidsbetaling. Arbeidstaker vil sjelden være i en god forhandlingsposisjon og vil vegre seg mht. å starte en konflikt med arbeidsgiver før han/hun tiltrer stillingen.

I tillegg vil man kunne risikere at inngåtte avtaler om unntak fra lovens arbeidstidsbestemmelser vil virke legitimerende på urettmessig bruk av unntaksbestemmelsen. Det vil være vanskeligere for en arbeidstaker å bestride en ulovlig inngått avtale, selv om vilkårene for unntaket ikke er oppfylt, enn å bestride at vilkårene er oppfylt uavhengig av en inngått avtale. Dette vil særlig være et problem der partene, i tvilstilfeller, avtaler seg inn i unntaksbestemmelsene. Men det vil også kunne være problematisk i arbeidsforhold hvor avtaler om unntak blir inngått på tross av at arbeidstaker klart ikke omfattes av bestemmelsen.

Rettspolitisk forening ser det som mest hensiktsmessig å gjøre reglene preseptoriske, å følge departementets forslag nr. 1.

Overprøving/tvisteløsning

Rettspolitisk forening ønsker å påpeke viktigheten av å gi arbeidstakere som er unntatt fra arbeidstidsbestemmelsene i strid med loven en reell mulighet til å hevde sin rett. Etter vår mening er det ikke tilfellet idag.

Slik ordningen er i dag er det Arbeidstilsynet som har generell tilsynsplikt på området. Det oppleves imidlertid at slike saker blir henvist grunnet kapasitetsproblemer. Rettspolitisk forening er av den oppfatning at Arbeidstilsynet bør ha et større fokus på denne typen problemstillinger.

Alternativt bør tvister mellom partene vedrørende arbeidstid kunne bringes inn for Tvisteløsningsnemnda. Med litt erfaring fra slike saker, bør nemnda kunne løse slike relativt enkle tvister om bruk av unntaksbestemmelsene raskt og uten store kostnader for partene, og sikre arbeidstakers rettsstilling.

Eventuelt bør saksområdene for lov om fri rettshjelp utvides til også å omfatte denne typen konflikter.

Om overgangsordningen:

Rettspolitisk forening mener at det er uheldig med to forskjellige arbeidstidsbestemmelser for samme arbeidstakergruppe. Dersom man de foreslåtte lovendringen skal ha noe effekt er det nødvendig med en tvungen opprydning mht. ulovlige arbeidsavtaler. Arbeidstakere vil, som nevnt ovenfor, nødig risikere konflikt med arbeidsgiver ved å ta opp problemstillingen og det er av denne grunn viktig at lovendringene skal gjelde også for allerede inngåtte arbeidsavtaler.

Rettspolitisk forening kan heller ikke se at det skulle være nødvendig med en overgangsperiode på 5 år. En frist på ett år bør her være tilstrekkelig.

Konklusjon

Rettpolitisk forening ser det som meget viktig at flest mulig er omfattet av det vern arbeidstidsbestemmelsene gir og støtter departementets alternativ 1. Gjennomføringen av forslaget forutsetter imidlertid at bestemmelsen håndheves på en tilfredsstillende måte. Det vises på dette punkt til det som er sagt ovenfor om muligheten for en reell avgjørelse av eventuelle tvister.

Med vennlig hilsen
for Rettpolitisk forening

Limita Lunde
Arbeid- og velferdsrettsgruppa